

TAPA VALLAVOLIKOGU
MÄÄRUS

Tapa

**Tapa valla arengukava 2023-2035 ja
eelarvestrateegia 2027-2031**

Määrus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkti 7 ja Tapa Vallavolikogu 30.09.2019 määruse nr 66 „Arengukava ja eelarvestrateegia koostamise ja muutmise kord“ § 5 lõike 1 ning Tapa Vallavolikogu 28.03.2018 määruse nr 12 „Tapa valla põhimäärus“ § 72 lg 8 alusel.

§ 1. Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2027-2031 vastu võtmine

Kinnitada Tapa valla arengukava 2023-2035 ja Tapa valla eelarvestrateegia 2027-2031 uues redaktsioonis (lisatud).

§ 2. Rakendussätted

Tunnistada kehtetuks Tapa Vallavolikogu 06.03.2025 määrus nr 51 „Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029“.

§ 3. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

(allkirjastatud digitaalselt)

vallavolikogu esimees

- Lisa(d):
1. Tapa valla arengukava 2023-2035 ja Tapa valla eelarvestrateegia 2027-2031
 2. Lisa 1 Lühiülevaade vallast
 3. Lisa 2 Tapa valla elanike rahuoluküsitluse 2022 kokkuvõte
 4. Lisa 3 Kogukondlike mõttetalgute 2022 kokku
 5. Lisa 4 Eelarvestrateegia tabel

Seletuskiri

Tapa valla arengukava koostamise eesmärk on arengueeldusi arvestades kujundada visioon Tapa vallast aastateks 2023—2035 ja kavandada selle alusel valla jätkusuutlik ning plaanipäraselt edukas areng, luua alus eelarve koostamiseks ja investeeringute kavandamiseks kooskõlas vallaeelarve prognoositavate võimalustega.

Arengukava kehtestab Tapa valla arendamise eelistused, strateegilised arengusuunad ja eesmärgid, lähtudes kinnitatud arengudokumentidest, valla majandus- ja sotsiaalvaldkondade hetkeolukorrast ja prognoosist ning vallaelanike avalikest huvidest.

Arengukava koostatakse vastavuse Tapa valla ja maakonna üldplaneeringuga ning valla teiste arengudokumentide ja riigi vastavate arengudokumentidega.

Arengukava kajastab strateegilisi eesmärke aastani 2035.

Arengukava koosseisus esitatakse:

- 1) majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna ja rahvastiku tervise arengu pikaajalised suundumused ja vajadused;
- 2) probleemide ja võimaluste hetkeolukorra analüüs tegevusvaldkondade lõikes;
- 3) tegevusvaldkondade strateegilised eesmärgid koos taotletava mõjuga arengukava perioodi lõpuni;
- 4) strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused arengukava perioodil 2023—2035.

Tapa valla eelarvestrateegia 2027—2031 on arengukavast tulenev selgitustega finantsplaan, mis on arengukavaga seotud dokument. Eelarvestrateegia nõuded sätestatakse kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses.

Arengukava ja eelarvestrateegia on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ning investeeringuteks toetuse taotlemisel.

Kui arengukava muudetakse ja sellega kaasneb mõju eelarvele, tuleb eelarvestrateegia viia arengukavaga kooskõlla.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37¹ lg 3 sätestab, et arengukava ja eelarvestrateegia peavad hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat. Seega 15.10.2026 seisuga peab valla arengukava hõlmama vähemalt aastaid 2027-2030.

Tapa valla arengukava 2023-2035 osas kaasajastati seireandmeid perioodi 2025/2026 kohta ja Tapa valla eelarvestrateegia koostati perioodi 2027-2031 kohta ja täpsustati ning täiendatud on investeeringute arvu ja mahtu perioodil 2027-2023.

Peale „Tapa valla arengukava 2023-2035 ja Tapa valla eelarvestrateegia 2027-2031“ I lugemist suunatakse arengukava ja eelarvestrateegia avalikustamisele ja toimuvad kogukondades avalikud arutelud. Avalikustamise käigus on kõigil kodanikel, volikogu ja komisjoni liikmetel ning huvitatud isikutel teha parandus- ja täiendustettepanekuid arengukavasse ja eelarvestrateegiasse.

„Tapa valla arengukava 2023-2035 ja Tapa valla eelarvestrateegia 2027-2031“ avalik väljapanekud toimuvad Tapa valla kodulehel www.tapa.ee, Tapa vallamajas ja Tamsalu halduskeskuses.

Avalikud arutelud toimuvad: Tapal, Tamsalus, Assamallas, Porkunis, Vajangul, Lehtsel ja Jänedal.

Avalikustamise ja avalike arutelude käigus laekunud parandustettepanekud vaatab läbi vallavalitsus, kujundab seisukoha ja edastab need volikogule .

„Tapa valla arengukava 2023-2035 ja Tapa valla eelarvestrateegia 2027-2031“ II arutelu ja dokumentide kinnitamine toimub volikogu istungil.

Eelarvestrateegia

Tapa valla juhtimise lähtealuseks on 2022. aastal koostatud valla arengukava aastani 2035. Arengukava on alus vallaaelarve prioriteetide määramisel. Eelarve kaudu tagatakse valla arenguks vajalikud ressursid, finantspaindlikkus ning jätkusuutlik investeerimisvõime. Tapa valla arengukavas püstitatud eesmärkide ja vastavate tegevuste elluviimiseks on vajalik kindlustada valla tulubaasi stabiilsus ja jätkusuutlikkus ning finantsiline iseseisvus.

Valla eelarvestrateegia koostamise peaesmärgiks on kindlustada eelarvepoliitika pikemaajalise jätkusuutliku arengu tagamine ning iga-aastane tulude/kulude parem planeerimine.

Eelarvestrateegia annab rahalised orientiirid valla võimalustest arengukavas kavandatud tegevuste realiseerimiseks.

Eelarvestrateegia perioodi tegevuste planeerimisel on eesmärkideks seatud:

- Kulude optimeerimine (sh valla omandis oleva energiamahuka alakasutatud kinnisvara võõrandamine või lammutamine või muutmine energiasäästlikuks);
- Põhitegevuse tulemi kasv (võimalikult suurema põhitegevuse tulude-kulude ülejäägi saavutamine, sest see on eelduseks valla investeerimisvõimekuse säilimisele ja kasvule);
- Investeeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
- Ulatuslik europrojektides osalemine struktuurifondide vahendite kaasamiseks;
- Võlakoormuse võimalikult madal tase;
- Investeeringud energiasäästu saavutamiseks munitsipaalhoonetes.

Nimetatud eesmärkide poole pürgimisel tuleb arvestada reaalse ümbritseva majanduskeskkonnaga.

Tulud

Valla tulubaas sõltub ümbritsevast majanduskeskkonnast ning riigi eelarve- ja regionaalpoliitikast. Eesti kohalike omavalitsuste finantsautonoomia on suhteliselt väike. Enamus tuludest otsustatakse keskvalitsuse tasandil erinevate rahastamismudelite kaudu.

Kõige otsesemat mõju tulubaasile omavad valla elanike arv (valla eelarvesse laekub maksumaksjate tulu, kelle Maksu- ja Tolliameti peetavasse maksukohustuslaste registrisse kantud elukoht on 1. jaanuari seisuga Tapa vald) ja tööturul toimuvad muutused.

Tulenevalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest (KOFS) käsitletakse eelarve põhitegevuse tuludena maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavaid toetusi ja muid tegevustulusid.

Kõige olulisem valla tuluallikas on üksikisiku tulumaks, mille laekumine moodustab enam kui 97,1% maksutuludest (97% 2026.a.) ja ligi 54,9% (51,8% 2026.a.) põhitegevuse tuludest.

Maa-amet viis 2022. aastal läbi maa korralise hindamise, mille tulemused võeti kasutusele alates 2024. aastast. Maamaksu laekumine on prognoositud 2027.aastaks summas 450 000 eurot. Maamaks moodustab põhitegevuse tuludest ligikaudu 1,65%.

Perioodil 2023-2026 on maksumaksjate arv püsinud suhteliselt stabiilsena. Samas võib viimaste aastate tulemuste alusel 2026 lõpuks ennustada maksumaksjate arv ca 4 900. Perioodil 2022-2024 on inimeste sissetulekute ja tulumaksu laekumise kasv olnud üle 7%

aastas.

Põhitegevuse tulude prognoosi eeldused eelarvestrateegia perioodil 2027–2031:

- Tapa valla elanike ja maksumaksjate arv oluliselt ei muutu, brutosissetulek jätkab tõusu, tulumaksu laekumise kasvab;
- 2027.aastal planeeritud maksutulu suurendada ca 10%. Pikemas prognoosis (2027-2031) 6%. Jälgitud on konservatiivsuse printsiipi. Maksumaksjate arv on prognoositud stabiilne või vähese kasvuga.
- Elanikkonna suurus on püsinud suhteliselt stabiilsena;
- Füüsilise isiku tulumaksu muutused: 2026. aastal 10,64% ja pensionituludelt 8,5% ja 2027. aastal 10,23% ja pensionituludelt 10,23%;
- 2022.aasta maa korralise hindamise tulemused võeti kasutusele alates 1. jaanuarist 2024 ning 2027.aastaks on prognoositud maamaksu laekumise suurenemine;
 - uusi kohalikke makse ei kehtestata;
 - kaupade ja teenuste müügitulu võrreldes 2026.aastaga suurendatud ei ole;
 - riigieelarvelised eraldised 2026. aasta tasemel;

Prognoosi kohaselt põhitegevuse tulud suurenevad 2031. aastaks ca 4,0% võrra 28,6 miljoni euron.

Kulud

Eelarvestrateegia perioodil on tegevuskulude kavandamisel lähtutud eelkõige seadusejärgsete avalike teenuste osutamiseks vajalike kulude katmisega.

Põhitegevuse kuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist antavaid toetusi ja muid tegevuskulusid sh personalikulud, majandamiskulud ja muud kulud.

Põhitegevuse kulude samal tasemel hoidmiseks ulatusliku kaupade/teenuste sh energia hinnatõusu tingimustes tuleb rakendada kõik valla hallatavate asutuste ühise ökonoomsema majandamise võimalused sh alaeelarvete sisemiste ressursside kasutamine, valla varaga seotud kulude alandamine, mittevajaliku vara võõrandamine, energiasäästu meetmete rakendamine jt.

Põhitegevuse kulud on prognoositud järgmistel eeldustel:

- Rahandusministeeriumi majandusprognoos näitab inflatsiooni langust alates 2026 aastast.
- antavad toetused planeeritakse strateegiaperioodil samas suurusjärgus kui 2026. aastal;
- personalikulud prognoositakse keskmiselt 2-3% kasvuga;
- majandamiskulud on 2026. aastal kasvanud ca 5%. 2027.aastal planeeritakse majandamiskulude kasvu ca 4%. Investeeringuid on tehtud hoonete energiatõhususe muutmiseks, mis peaks andma kokkuhoidu ülalpidamiskuludeks.
- muudes kuludes on kajastatud reservfond ettenägematute väljaminekute tegemiseks (vähemalt 0,5% valla iga-aastase põhitegevuse tulude eelarve kogusummast).

Põhitegevuse kulud suurenevad 2031. aastaks ca 9,5% võrra u 26,07 miljoni euron.

Tulem

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe, mille väärtus aruandeaasta lõpu seisuga peab olema null või positiivne.

Eelarvestrateegia perioodil ületab tulud kasv igal aastal kulude kasvu ja tulemi suhe tuludesse kasvab 2031. aastaks 8,82%ni, kuid põhitegevuse tulemi kasv on saavutatav vaid ökonoomsema majandamisega..

Strateegia üheks eesmärgiks on põhitegevuse tulude-kulude ülejäägi saavutamine võimalikult suurel määral, sest see on eelduseks valla investeerimisvõimekuse säilimisele ja kasvule.

Investeeringud

Investeermistegevuse eelarve koosneb investeermistegevuse tuludest ja kuludest. Tuludeks on põhivara müük, saadavad toetused põhivara soetuseks, osaluste ning muude aktsiate müük ja finantstulud. Kuludeks on põhivara soetus, põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine, osaluste ning muude aktsiate soetus, antavad laenud ja finantskulud.

Eelarvestrateegias esitatud investeerimisobjektide maksumused on hinnangulised, mis sõltuvad ehitusturu olukorrast ja tulevikus aset leidvatest muutustest ning võimalustest investeeringuteks kaasata struktuurifondide/toetuste vahendeid.

Investeeringute finantseerimiseks on kolm allikat: omavahendid, laenud ning toetused.

Strateegia vaates eelistatakse nn vältimatuid investeeringuid (elukeskkonna, tervise, liikuvuse jt inimeste eluliste vajadustega seotud investeeringud), Euroopa Liidu ja siseriiklike toetuste abil tehtavaid investeeringuid ning investeeringuid, mis võimaldavad kokkuhoidu.

Investeermistegevuse eelarve koosneb investeermistegevuse tuludest ja kuludest.

Tuludeks on põhivara müük, saadavad toetused põhivara soetuseks, osaluste ning muude aktsiate müük ja finantstulud.

Kuludeks on põhivara soetus, põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine, osaluste ning muude aktsiate soetus, antavad laenud ja finantskulud.

Eelarvestrateegias esitatud investeerimisobjektide maksumused on hinnangulised, mis sõltuvad ehitusturu olukorrast ja tulevikus aset leidvatest muutustest ning võimalustest investeeringuteks kaasata struktuurifondide/toetuste vahendeid.

Investeeringute finantseerimiseks on kolm allikat: omavahendid, laenud ning toetused.

Strateegia vaates eelistatakse nn vältimatuid investeeringuid (elukeskkonna, tervise, liikuvuse jt inimeste eluliste vajadustega seotud investeeringud), Euroopa Liidu ja siseriiklike toetuste abil tehtavaid investeeringuid ning investeeringuid, mis võimaldavad kokkuhoidu.

Strateegiaperioodi 2027-2031 infrastruktuuri põhivara soetus kokku on ca 6,7 miljonit eurot.

Investeeringute tegemisel on prioriteediks haridusasutustes õpikeskkonna parendamine riiklike toetusmeetmete kaasabil. Investeeringuid on teostatud juba 2024.aastal haridusvõrgu korrastamiseks ja hoonete energiatõhususe kindlustamiseks. Suuremad investeeringud toetusmeetmetest on kavandatud 2027 ja 2028 aastaks.

Investeermistegevuses on kajastatud toetused indikatiivselt, kuna hangete korraldamine langeb tulevastele perioodidele.

Tapa vald jätkab aktiivselt vallavara müüki, mis ei ole vajalik avalike teenuste pakkumise jaoks. Vallavara müük sõltub välistest teguritest (kinnisvara turu käitumine, majanduskeskkond), mida Tapa vald otseselt mõjutada ei saa. Eelarvestrateegia perioodil 2027–2031 kavandatud valla teenuste osutamiseks mittevajaliku vara müük (kinnisvara) kokku on summas 75 000 eurot.

Eelnõu ja seletuskirja koostaja
Eelnõu esitaja ja ettekandja

Arendusspetsialist Marko Teiva
Arendusspetsialist Marko Teiva